

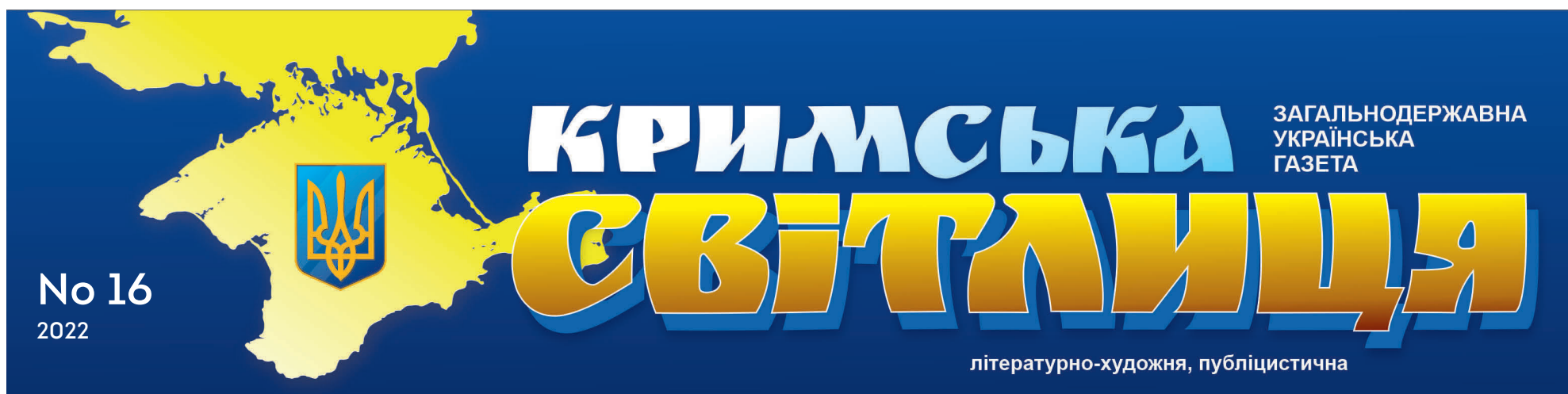
**ДЕНЬ ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНИ РАЗОМ ІЗ КРИМСЬКОЮ
ПЛАТФОРМОЮ**

→ 3

**РОЗГРАБУВАННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ
ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ В КРИМУ:
ПРОТИДІЯ БЕЗКАРНОСТІ**

→ 6

№ 16
2022

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

літературно-художня, публіцистична

КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА-2022 ПІДТВЕРДИЛА: ПРОБЛЕМИ УКРАЇНЦІВ КРИМУ Є «СІРОЮ ЗОНОЮ» УВАГИ ВЛАДИ УКРАЇНИ

НАГОЛОС

Одразу зазначу, що загалом Другий саміт Кримської платформи був успішним – його географія поширилася на нові континенти, підвищився рівень представництва, а кількість держав і міжнародних організацій-учасників заходу зростає з 47 до 60. Виступили 16 президентів, 20 прем'єр-міністрів, майже два десятки міністрів закордонних справ, Генеральний секретар НАТО, очільники інших міжнародних структур. Задекларована ними позиція посилює зусилля України щодо відновлення територіальної цілісності та дії міжнародного права, сприяє об'єднанню цивілізованого світу на ґрунті протидії агресії Росії, що наближає момент звільнення Криму. В цьому сенсі зусилля організаторів заходу заслуговують на подяку.

Андрій ІВАНЕЦЬ,
к.і.н., член Крайової ради
українців Криму

Проте є аспект діяльності цього важливого міжнародного майданчика, що викликає занепокоєння. Громада етнічних українців Криму, яка є другою за чисельністю в регіоні (після етнічних росіян), зазнає

системних утисків і переслідувань з боку російських окупантів. Їхньою метою є поступова асиміляція етнічних українців на території АР Крим та м. Севастополя. З 2014 року спільнота кримських українців зазнала величезних втрат – окупаційна влада знищила українські політичні та громадські об'єднання, українськомовну систему освіти, низку українських культурних закладів і пам'яток, де-факто вивела українську мову з офіційного користування, відрізала кримчан від українських освітнього та культурного просторів, піддає утискам конфесії, більшість вірян яких складають українці, переслідує лідерів та активістів української громади, значну частину з них витиснула на материк або позбавила їх свободи, деяких з них було вбито. До того ж держава-окупант активно ко-

лонізує тимчасово окупований Крим шляхом переселення сотень тисяч колоністів-громадян РФ, що негативно впливає на ситуацію на тимчасово окупованих територіях. Росія здійснює масштабний і систематичний інформаційно-психологічний тиск на українську громаду Криму, насамперед, через демонізацію українців, зокрема, через штучну прив'язку до них означень «нацисти»/«фашисти» та нав'язування концепцій «руського міра» і «триєдиного русского народа», які заперечують суверенітет українців, їхнє право на власну державу, мову та культуру – такі дії утворюють підґрунтя не лише для асиміляції, а й для геноциду. Все це в умовах загального знищення окупантами політичних і громадянських свобод створило реальну загрозу існуванню громади. Українці

Криму разом з корінним кримськотатарським народом перетворені окупантами на тимчасово окупованій території Кримського півострова на найбільш дискриміновані етнічні спільноти. У день проведення саміту, 23 серпня, у нелегітимному окупаційному суді Феодосії розпочався черговий процес над представницею української громади – громадянською журналісткою Іриною Данилович за сфабрикованою справою. За багаторазово використаним сценарієм репресій проти українських громадян у Криму окупанти звинуватили активістку в незаконному зберіганні зброї. Так вже було з фермером Володимиром Балухом, журналістом Владиславом Єсіпенком та багатьма іншими. На закритому засіданні «суд» вирішив утримувати І. Данилович під вартою до 2 лютого 2023 р.

На жаль, на цьогорічному саміті Кримської платформи не було згадано не лише про долю цієї українки, а й практично не йшлося про загрозу асиміляції громади кримських українців загалом. Про цю проблему згадав лише один високопосадовець – і не України, а Румунії! Очільник румунського уряду Ніколае Іонел Чуке зазначив, що зростає кількість порушень прав людини, що проявляється в утисках окупаційною владою українців і кримських татар і запровадженні російської як єдиної мови спілкування на півострові. В плані підтримки дискримінованої громади кримських українців на цьогорічному заході навіть зроблено крок назад порівняно з минулорічним установчим самітом Кримської платформи.

→ 2

ЯК ЦЕ БУЛО...

ДОВГОСТРОКОВІ ПЛАНИ КРЕМЛЯ СТОСОВНО КРИМУ

→ 8

КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА-2022 ПІДТВЕРДИЛА: ПРОБЛЕМИ УКРАЇНЦІВ КРИМУ Є «СІРОЮ ЗОНОЮ» УВАГИ ВЛАДИ УКРАЇНИ

→ 1

Минулого року МЗС України не погодилося надати слово доповідачу, якого запропонували представники Крайової ради українців Криму (далі – КРУК) – інституту самоорганізації кримських українців, заснованого у 1918 р. і відновленого у 2020 р. Зовнішньополітичне відомство запропонувало виступити іншому члену КРУК, який не міг цього зробити з безпекових причин. Тоді в результаті переговорів між представниками КРУК та Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України було досягнуто домовленості про взаємодію, і тодішній віцепрем'єр-міністр – міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Олексій Резніков озвучив на саміті проблему загрози громаді українців Криму, використовуючи аналітику КРУК. Проте невдовзі після саміту він став міністром оборони, а новому керівництву Мінреінтеграції проблеми українців Криму, схоже, вже так не печуть.

Ситуацію могли б виправити деякі інші профільні державні структури, насамперед, Представництво Президента України в АР Крим чи Уповноважений парламенту з прав людини. Втім, на жаль, цього не сталося. На Другому саміті Кримської платформи проблему захисту прав та інтересів української громади не

Антивоєнна акція біля пам'ятника Тарасу Шевченку в Сімферополі, березень 2014 р.

було відображено не лише змістовно, а й хоча б символічно. Якщо минулого року кілька її представників було запрошено до участі, то цього року у залі з кримчан були присутніми лише представники кримськотатарського народу.

Їхня присутність – позитивний момент, адже Україна має захищати права корінного народу, який пережив геноцид і сьогодні дискримінується окупантами. Присутність у залі проведення саміту «людини-легенди» – лідера кримськотатарського народу Мустафи Джемєлева та демократично обраного голови Меджлісу кримськотатарського народу Рефата Чубарова дали сигнал кримським татарам, які перебувають в окупації, що їхні проблеми є на порядку денному Української держави. Цей сигнал посилювався ухваленням минулого року закону про корінні наро-

ди, Стратегії розвитку кримськотатарської мови на 2022-2032 роки та присутністю на саміті високопосадовців України, значною мірою відповідальних за формування політики деокупації АР Крим і Сімферополя, які є представницями корінного народу – першої заступниці міністра закордонних справ Еміне Джепарової та Постійної Представниці Президента України в АР Крим Таміли Ташевої.

На жаль, українська громада Криму подібних сигналів не отримала, хоча для цього потрібні були лише розуміння важливості цього і мінімальні зусилля (хоча б запросити представників громади для участі, згадати у виступах представників України та у підсумковому документі саміту про її стан). Підтвердилося занепокоєння, яке висловлювали представники КРУК, коли ознайомилися із ухва-

леною минулого року Стратегією деокупації та реінтеграції АР Крим і м. Севастополя. При тому, що загалом представниками українців Криму цей документ було оцінено позитивно, викликала обурення лише одна згадка про їхні проблеми і повна відсутність завдань державним структурам щодо захисту та відновлення прав і свобод кримських українців. Очевидно, що громада кримських українців, яка сильно постраждала від дискримінації окупантів, потребує цілеспрямованих підтримувальних дій держави. Це юридичний і моральний обов'язок держави, адже ст. 11 Конституції України ставить завдання сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури на всій території країни. Окупанти проводять політику системної деформації й поступового знищення ідентичності кримських українців. До того ж їхня консолідація є одним із необхідних елементів етнополітики України у поліетнічному Криму, оскільки ця громада має стати природною опорою для відновлення та захисту територіальної цілісності України на півдні.

На жаль, з 1991 р. жодна влада в Києві не ставила собі за мету активно сприяти консолідації етнічних українців Кримського півострова, становленню їхньої громади. А втім, в АР Крим та м. Севастополі, за даними Всеукра-

На жаль, з 1991 р. жодна влада в Києві не ставила собі за мету активно сприяти консолідації етнічних українців Кримського півострова, становленню їхньої громади. А втім, в АР Крим та м. Севастополі, за даними Всеукраїнського перепису, їх нараховувалося майже 600 тис. осіб. У 2014 р. процес окупації Криму міг би й не відбутися, якби офіційний Київ більш системно працював, зокрема, й над проблемами кримських українців. Схоже, нова влада робить ту саму помилку.

їнського перепису, їх нараховувалося майже 600 тис. осіб. У 2014 р. процес окупації Криму міг би й не відбутися, якби офіційний Київ більш системно працював, зокрема, й над проблемами кримських українців. Схоже, нова влада робить ту саму помилку. У створеній уже цього року Консультативній раді при Президентові України з питань деокупації та реінтеграції Криму також не знайшлося місця для представників української громади Криму. Так, завдання консолідації кримських українців складне, потребує зусиль і ресурсів, стратегічного мислення, бо не дасть миттєвого результату. Втім, у середньо- та довгостроковій перспективі важко переоцінити її значення.

КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА БЕЗ РЕЗОНАНСУ!

КОМЕНТАРІ

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Про всі успіхи цього року написано до мене, але резонансу вони порівняно з минулим не викликають, оскільки більшість з трепетом у серці чекає на конкретні дії (поставки нових ракет чи РСЗВ від військових партнерів) і це вже інша реальність цього дня!

Українці все більше вірять саме у військовий шлях звільнення Криму.

У Кремлі й досі не бажають зупинити війну і мирним шляхом

повернутись до кордонів 1991 року. Для них майже 50 тис. загиблих і ще не менша кількість скалічених своїх громадян – не аргумент, «баби ще нарожають».

Дипломатія чи домовленості з тими, чиї договори не варті і паперу, на якому написані, дають усе більше розуміння, що головним і, на жаль, єдиним аргументом є саме міць нашої армії.

Це – переворот свідомості українців, які прагнуть звільнення Криму і, зокрема, підтримують військовий шлях.

Це означає, що ми зрозуміли зміст вислову «ми єдині» і тепер звільнення всіх територій – це питання повернення нашого обличчя!

Якщо окупант не буде прагнути дипломатичного шляху, то буде військовий!

Сергій КОВАЛЬСЬКИЙ,
співкоординатор руху «Євромайдан-Крим» 2013-2014 рр.

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Буквально днями, відповідаючи на запитання щодо проведення Кримської платформи, я процитував те, що говорив рік тому з цього приводу після проведення Першого саміту: «Фасадна частина Кримської платформи яскрава, зовні приваблива, урочиста, святкова, не може не породжувати позитивного сприйняття». Але, крім «фасадної частини», завжди існує «внутрішнє оздоблення» – це наповнення, смисли, цілі, що формуються, і тактика досягнення цілей. Із цим проблема».

З якими результатами функціонал Кримської платформи наблизився до проведення Другого саміту? Невідомо. На сайті Кримської платформи нічого, що можна було б назвати словом «звіт», немає. Можна до результатів повною мірою віднести скасування закону про вільну економічну зону у Криму. Ось тільки риторика ухваленого закону в координатах 2014 року. Тобто осмислення всього, що відбулося за вісім років окупації, не сталося.

Ще одним досягнутим результатом Кримської платформи можна вважати втрату територій Херсонської та частково Запорізької областей. Адже в документах саміту єдиним шляхом повернення території Криму однозначно зазначався політико-дипломатичний. Тобто було сформульовано вектор формування кримської політики щодо загроз, що виходять з окупованого Криму. Ну, а окупацією південних областей України кремлівське керівництво вкотре

продемонструвало ціну та наслідки домовленостей із російською владою.

...Загалом добре, що Кримський саміт має продовження та матиме продовження. Будь-який публічний захід, на якому обговорюється кримське питання, – це вже позитив. Нагадаю, Крим перебуває в окупації вже дев'ятий рік. Якщо таке обговорення проводиться за участі офіційних представників західних партнерів, то це додатковий позитив.

Але дуже шкода, що смислове наповнення питань реінтеграції Криму з боку української влади продовжує бути на рівні Нью-Васюків.

Юрій СМІЛЯНСЬКИЙ,
експерт фонду «Майдан закордонних справ», співзасновник Інституту Чорноморських стратегічних досліджень, експерт з питань окупованих територій спеціально для «Телеграфа»

ДЕНЬ ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ РАЗОМ ІЗ КРИМСЬКОЮ ПЛАТФОРМОЮ

ТОЧКА ЗОРУ

У день відновлення Незалежності України всі ми, її громадяни, вважаємо, що проходимо тяжкі життєві випробування в обороні її територіальної цілісності, демократії та свободи, людяності і терпіння. Над Україною опустився туман небезпеки російського знищення нашої нації та держави, і ця розпочата Московою війна є екзистенційного характеру, коли Кремль реально вирішив кинути у провалля минулого все українське, примітивно заявивши, що воно не має права на існування.

Олександр ЛЕВЧЕНКО,
посол України в
Хорватії 2010-2017 рр.

Щось схоже теоретично пояснювали нацисти наприкінці 30-х – на початку 40-х років минулого століття, коли говорили про повне фізичне знищення євреїв та ромів. У планах Третього рейху було знищення цих двох народів, повне поневолення усіх слов'ян, підтримка усіх німців, що прожи-

вали по цілій Європі, та народів германського походження – голландців, шведів, норвежців, данців. Російські фашисти – рашисти – пішли ще далі від теоретиків Третього Рейху у своїй нелюдності та жорстокості. Вони також бажали б знищити не лише націю українців, але й, здається, і білорусів, натомість ті досі не свідомі небезпеки. Лукашенко балансує на небезпечній лінії знищення білоруської державності, думаючи, що стратегічне партнерство й об'єднання з Московою особливо йому принесе спасіння персонального владарювання, що триває з далекого 1994 р. Він не наївний і знає, що Путін готовий його знищити, тільки-но побачить відповідний момент. Лукашенко грає гру, щоб Путін не програв, бо тоді і він впаде, але щоб Путін і не переміг, інакше пропаде і він сам. Путін-переможець точно його усуне з тривалого політичного життя. У цьому доволі вузькому проміжку Лукашенко маневрує, аби тільки залишитися на позиціях власного виживання і в даний момент його практично не хвилює політичне майбутнє білоруського народу.

У планах рашистів – знищення державного суверенітету Казахстану та Молдови. Москва розуміє, що це важко буде зробити щодо Астани, але точно спробує підкорити цю велику за територією та природними ресурсами країну. Тут повністю буде використано фактор існування численної російської діаспори, що особливо впливова на півночі та сході країни. Тому не виключено, що якщо Астана зможе упертися, то там за українським сценарієм будуть формуватися тимчасово окуповані території, як у Криму та на Донбасі.

Що стосується Криму, то російська агресія проти України почалася на цьому півострові й тут має завершитися. Це підтвердив Другий саміт країн-учасниць Кримської платформи, який відбувся 23 серпня у Києві. У цьому саміті брали участь більше 60 міжнародних організацій з багатьох континентів. Минулого року їх було 46. Тут було багато глав держав, зокрема, президенти Франції, Польщі, Естонії, керівники урядів – німецький канцлер, прем'єр-міністри Великобританії, Канади, Японії, Генеральні секретарі НАТО, Ради Європи, керівники низки інших міжнародних організацій.

Після Першого саміту країн-учасниць Кримської платформи Володимир Путін зрозумів, що це серйозний політичний шлях до деокупації українського пів-

острова, й ухвалив рішення напасти та знищити Україну, чим, на його думку, і зняв би з міжнародного порядку денного це болісне для Кремля питання. Але не зміг. Зараз більшість міжнародного співтовариства, за винятком нечисленних союзників РФ та її політичних васалів, вимагає повернення Криму його законному власнику – Українській державі. Це абсолютно вірно у політичному і правовому сенсі та у людському вимірі. Крим має стати тим тягарем, що потягне на дно Чорного моря Путіна та його політичне оточення, де їм базою стане потонулий крейсер «Москва», декласований у ранг підводного човна. Там, у царстві темряви, є справжнє місце для теоретиків і практиків російського фашизму. Демонам у людській подобі немає місця у Царстві Небесному.

Але таке руйнування режиму Путіна можливе тільки, коли Україна військово витримає російську інвазію і відправить додому російську армію добровільно або «в останню путь». Це дуже важко та вимогливо, тому український народ і українські оборонці Вітчизни не мають вибору. Або рашисти знищать нас, або ми їх. Для українців це питання життя та смерті, а для росіян тільки відмова від ненависті та загарбань. Це велика цивілізаційна межа і характеристика російської агресії. Царство темряви, диктатури

Зараз більшість міжнародного співтовариства, за винятком нечисленних союзників РФ та її політичних васалів, вимагає повернення Криму його законному власнику – Українській державі. Це абсолютно вірно у політичному і правовому сенсі та у людському вимірі. Крим має стати тим тягарем, що потягне на дно Чорного моря Путіна та його політичне оточення, де їм базою стане потонулий крейсер «Москва», декласований у ранг підводного човна.

і ненависті до свободи має бути переможено, інакше вільна Європа сама потоне, а не Путін. Вашингтон, Брюссель, Париж, Лондон і Берлін мають дати точну відповідь, чи готові вони разом з українцями боротися до кінця з імперією темряви, чим зараз є Російська Федерація. З деяких інших світових столиць ми чуємо, що війна в Україні – це початок кінця західного впливу. Маємо їх розчарувати, дух свободи ще живий. Диктатура та рашизм у Європі не пройдуть.

А отже, радісного тобі Дня відновлення Незалежності, мила Україно! Ти існуєш більш ніж півтора тисячоліття і побажання тобі ще багато разів по стільки за продовження твоєї державності!

У СПРАВІ ЄСИПЕНКА РОСІЯНИ ВИКОРИСТАЛИ ВСІ МЕТОДИ ТИСКУ І НЕСПРАВЕДЛИВОГО СУДИЛИЩА

КРИМСЬКІ РЕАЛІЇ

Владислав Єсіпенко і митрополит Кримський і Сімферопольський ПЦУ Климент.

Журналіст і фрілансер «Крим.Реалії» Владислав Єсіпенко вже півтора року незаконно перебуває за російськими ґратами. 18 серпня цього року «суд» апеляційної інстанції окупованого Сімферополя «пом'якшив» йому вирок: з шести до п'яти років колонії загального режиму, а також залишив штраф у розмірі 110 тисяч рублів. Пра-

возахисники вважають таке рішення справжнім знущанням, а справу проти Єсіпенка – абсолютно сфальсифікованою.

Ірина ІВАНЧЕНКО,
менеджерка з комунікацій
Центру прав людини ZMINA

«У» Влада, як і у рідних, не було ілюзій. Усі судові засідання у Криму – порожня формальність і все вирішено до їх початку. Ми чудово знаємо, що його арешт – незаконний і від нього смердить брудною політикою Росії. Попри це, наші західні партнери, які сьогодні беруть участь у саміті Кримської платформи, зокрема США, найближчим часом мають вирішити питання про необмежене постачання озброєння Україні. Адже саме наша перемога допоможе у звільненні Владислава та всіх політв'язнів», – зазначила дружина політв'язня Катерина Єсіпенко під час пресконференції

«Півтора року у російському полоні: нові подробиці у справі політв'язня Владислава Єсіпенка», що відбулась у Києві 23 серпня.

Водночас, за її словами, стан здоров'я чоловіка нормальний, також він отримує багато листів, які його підтримують. Але умови утримання погіршилися із початком повномасштабної війни.

Заступник голови правління Кримської правозахисної групи Володимир Чекригін заявив, що справа Єсіпенка має увійти у підручники, адже росіяни використали все можливе, що вони зазвичай практикують під час судилищ: «Це і фальсифікація, і підкидання йому зброї, і катування, і недопуск незалежних адвокатів, і порушення права на справедливий суд, презумпції невинуватості та інше. Всі доводи захисту ігнорувалися, а винесене покарання – абсолютно непропорційне. Тому що у подібних справах з таким звинуваченням зазвичай люди отримують умовних 3-4 роки».

Чекригін вважає, що апеляція, яка нещодавно відбулась, – це зну-

щання: «Адже цей вирок треба взагалі скасувати, а не «пом'якшувати» на рік».

Проект «Крим.Реалії» та загалом Радіо Свобода домагається звільнення Владислава Єсіпенка, який є їхнім фрілансером.

Керівник «Крим.Реалії» Володимир Притула повідомив, що президент Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода Джеймі Флай постійно публічно говорить про Єсіпенка та про необхідність його звільнення як з українськими урядовцями, так і з американськими, а також з міжнародними інституціями. Зокрема, Джеймі Флай обговорював це нещодавно із керівником Офісу Президента України Андрієм Єрмаком. «Єсіпенко був журналістом-фрілансером Радіо Свобода, і саме тому ФСБ так жорстоко до нього ставиться», – коментує Притула.

Публіцист, письменник, член українського PEN-клубу, амбасадор кампанії за звільнення Єсіпенка Віталій Портников заявив, що Владислав не перший співробітник Радіо Свободи,

кого Росія ув'язнила після 2014 року.

«Це ув'язнення – чіткий сигнал Росії, що погрожує журналістам на окупованих територіях та безпосередньо редакції Радіо Свобода», – сказав наостанок Портников.

Нагадаємо, Владислава Єсіпенка російські силовики затримали 10 березня 2021 року після того, як той відвідав акцію до дня народження Тараса Шевченка, що відбулась напередодні в Сімферополі. Політв'язень розповідав про катування з боку ФСБ задля потрібних російській спецслужбі свідчень. А на початку 2022 року так званий «Сімферопольський райсуд» засудив Єсіпенка до шести років колонії загального режиму і штрафу в розмірі 110 тисяч рублів. Українця визнали винним у незаконному зберіганні та перевезенні вибухового пристрою.

19 серпня Єсіпенко отримав нагороду Free Media Award 2022 року за «критично важливу журналістську роботу в надзвичайно складних умовах».

«ЗАХИСНИК КРИМУ ВІД УКРАЇНСЬКОГО НАЦИЗМУ»: ЄПИСКОП БАХЧИСАРАЙСЬКИЙ УПЦ МП КАЛІНІК

РЕЛІГІЯ

Продовження

Незабаром, 6 травня 2021 року, в день пам'яті святого великомученика Георгія Побідоносця, єпископ Калінік у співслужінні єпархіального духовництва очолив святкову літургію у Свято-Георгіївському чоловічому монастирі біля мису Фіолент, після завершення якої звернувся до пастви з проповіддю, що більше нагадувала пропагандистську агітку. Зокрема, він висловив «превеликий жаль» через те, що чудотворний образ Георгія Побідоносця, який, згідно з переказами, з'явився у печерному храмі неподалік від сучасного Севастополя, «поки що» перебуває в одному з музеїв Києва.

Сергій КОНАШЕВИЧ

Алі єпископ Бахчисарайський продемонстрував неабиякі історичні знання, заявивши, що російська імператриця Катерина II у 1780-х рр. «повернула Крим Російській імперії» (!) – після чого «матір-церква» благословляла у цих краях вояків і моряків на «захист нашої вітчизни», а також попросив Господа про можливість побачити славу монастиря для «всієї нашої Русі». Після цього вікарій Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП зазначив, що російський народ, до якого він себе зараховує, особливо вшановує Георгія Побідоносця, бо «саме його заступництвом у 1945 році ми здолали нацизм, саме наші з вами вояки – православні християни звільнили від нечисті цілий світ і нашу країну». «Наш свяятий обов'язок – навчати дітей і онуків на прикладі подвигів наших вояків, що захистили світ від нацизму. На превеликий жаль, у сучасному світі намагаються переписати історію, применшити славу наших воїнів та російської зброї, але це неможливо, бо в кожному християнинові з-поміж нас живе ця пам'ять, і житиме доти, доки існуємо ми з вами і доки жива православна церква. Ми ніколи не дамо забути славу наших батьків і дідів, перемогі нашого народу у Великій

Єпископ Бахчисарайський Калінік і «голова державної ради республіки Крим» Володимир Константинов.

Єпископ Калінік на святкуванні дня військово-морського флоту Росії в окупованому Севастополі. На задньому плані – «голова республіки Крим» Сергій Аксьонов.

Вітчизняній війні», – висловився єпископ Калінік. Наостанок він привітав паству з днем пам'яті святого Георгія Побідоносця і попросив Бога дарувати його молитвами мирне небо, щоб «жоден ворог не зазіхнув на нашу з вами землю і святе православ'я», а також надати мир «православній церкві, православній державі, нашій з вами святій землі».

На початку червня 2021 року до окупованого Криму з «робочим візитом» прибув єпископ Бронницький Саватій (Загребельний; віднедавна – єпископ Бішкецький і Киргизстанський), який на той час очолював Синодальний відділ РПЦ щодо взаємодії зі збройними силами та правоохоронними органами РФ і був вікарієм патріарха Московського Кирила. Зокрема, в Криму він, серед іншого, мав зустріч із керівниками окупаційних силових структур. У Сімферополі єпископ Саватій провів нараду, участь у якій узяли помічники благочинних Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП щодо взаємодії зі збройними силами та правоохоронними органами держави-окупанта (серед

них – керівник відділу управління єпархії щодо взаємодії з силовими структурами протоієрей Димитрій Кротков), а також вікарій єпархії єпископ Бахчисарайський Калінік.

* * *

25 липня 2021 року в Севастополі відбувся черговий парад до дня ВМФ РФ, яким керував командир дивізії надводних кораблів ЧФ РФ капітан 1 рангу Сергій Тронеv і який приймали командувач військ Південного військового округу РФ генерал армії Олександр Дворников та командувач ЧФ РФ адмірал Ігор Осипов. «Почесними гостями» параду традиційно, за благословенням митрополита Лазаря, стали благочинний Севастопольського округу УПЦ МП протоієрей Сергій Халюта та єпископ Бахчисарайський Калінік. Останній того дня у гарнізонному храмі ЧФ РФ в ім'я архистратига Михаїла очолив подячний молебень у співслужінні Сергія Халюти та духовництва Севастопольського благочиння. Крім Ігоря Осипова, участь у богослужінні взяли «голова законодавчих зборів Севастополя» Володимир Немцев, курсанти «Чорноморського вищого військово-морського училища ім. П. С. Нахімова» та офіцери ЧФ РФ. У молитвах підносилися прохання до Бога про благословення та допомогу «російським військовим, вождям і воjakам православним».

Після завершення богослужіння єпископ Калінік звернувся до присутніх, зазначивши, що «наша держава святкує великий день» і що мирне й чисте небо неможливі без армії та флоту: саме це, на думку кримського архієрея, «показали і довели нещодавні події поблизу мису Фіолент» – коли наприкінці червня 2021 року британський есмінець «Defender» під час переходу з Одеси до Батумі зайшов на 3 км у 12-мильну зону біля узбережжя Кримського півострова і не став змінювати курс після повідомлення російського сторожового корабля про захід у «російські територіальні води»; військово командування держави-окупанта заявляло, що сторожовик відкрив попереджувальний вогонь, а бомбардувальник Су-24 М скинув бомби за курсом британського корабля. «Ми мусимо бути готовими до відбиття будь-яких провокацій, які вороги вітчизни нашої намагаються влаштувати. Саме силами військово-морського флоту нашої вітчизни охороняються наші кордони і наша велика держава.

Дорогі товариші офіцери, матроси, дорогий товаришу командувачу! Прийміть мої щирі вітання з днем військово-морського флоту. Нехай Господь дарує вам мужність, сили та здоров'я. І пам'ятайте, що Господь своїх ніколи не залишає. Моліться Богові, і Господь влаштує і ваші життя, і життя нашої вітчизни. Зі святом! Богом будьте бережені!» – висловився єпископ Калінік, вітаючи окупаційних військових.

Того ж дня, 25 липня 2021 року, єпископ Бахчисарайський Калінік узяв участь у ще одній псевдохристиянській пропагандистській акції – у зустрічі в окупованому Севастополі мощей «святого благовірного великого» князя Олександра Невського, які возили містами Росії, окупованого нею Криму, а також Білорусі з 12 червня до 14 серпня за благословенням Московського патріарха Кирила та за організаційної підтримки благодійного фонду рівноапостольного князя Володимира. У зустрічі мощей Олександра Невського, які було урочисто внесено до Свято-Володимирського собору в Херсонесі, участь узяли «голова законодавчих збо-

рів Севастополя» Володимир Немцев, «сенатор Ради Федерації РФ від Севастополя» Катерина Алтабаєва, «заступник губернатора Севастополя» Ігор Міхеєв, духовництво Севастопольського благочиння на чолі з протоієреєм Сергієм Халютою, моряки ЧФ РФ на чолі з адміралом Ігорем Осиповим, співробітники окупаційного управління МВС РФ та інші. Після завершення богослужіння єпископ Калінік у своїй проповіді розповів присутнім про «неминучу славу» Олександра Невського, якого назвав «захисником і покровителем землі російської», та закликав представників окупаційного військового контингенту брати приклад зі «святого благовірного» князя у його прагненні «захистити землю російську, озброївшись допомогою Божою».

У середині вересня 2021 року єпископ Калінік у Свято-Климентівському монастирі в Інкермані, намісником якого він є, разом із благочинним Севастопольського округу УПЦ МП протоієреєм Сергієм Халютою зустрів схиярхімандрита Ілія (Ноздріна), який є особистим духовником Московського патріарха Кирила, і запросив його оглянути «найдавнішу святиню російської церкви» – старовинний печерний монастир, заснований у прадавні часи, коли не йшлося про жодну Росію, не кажучи вже про її церкву. Слід згадати, що схиярхімандрит Ілія ще на початку 2016 року називав Україну «Малоросією» та «західною межею нашої Росії», а окупований Крим – «достеменною частиною нашої Росії», яку буцімто, «не подумавши, віддав Україні зрадник Хрущов» і яку Росія у 2014 році «повернула». «Крим завжди був російським. Там пролило море російської крові», – заявляв тоді російський старець.

22 листопада 2021 року митрополит Сімферопольський і Кримський Лазар та його вікарій – єпископ Ялтинський Нестор і єпископ Бахчисарайський Калінік «по-синівськи» привітали

ФОТО З ВІДКРИТКИ ДЖЕРЕЛ

ДЖЕРЕЛО – СЕВАСТОПОЛЬСЬКЕ БЛАГОЧИННЯ

Московського патріарха Кирила з 75-ою річницею народження і так само «по-синівськи» попросили його «святих» молитов як «смирненні послухники його Свято-сті».

15 грудня 2021 року під час чергових «парламентських зустрічей», що відбулися у «державній раді республіки Крим» у рамках «регіонального етапу» російських XXX Міжнародних різдвяних освітніх читань «До 350-річчя від дня народження Петра I: секулярний світ і релігійність» єпископ Бахчисарайський Калінік отримав від «голови державної ради республіки Крим» Володимира Константинова «грамоту президії державної ради республіки Крим» за «великий особистий внесок у збереження духовно-моральних цінностей, зміцнення міжконфесійного

миру та благодійну діяльність» і навізаєм передав йому за благословенням митрополита Лазаря ювілейну медаль РПЦ «На спомин про 100-річчя відновлення патріаршества» від Московського патріарха Кирила, а також роздав деяким кримським «державним діячам» і педагогам ювілейну медаль Сімферопольської і Кримської єпархії на честь 800-річчя від народження «святого» російського князя Олександра Невського. Сам же «спікер» кримської «державної ради» тоді зазначав, що під час «парламентських зустрічей» зазвичай обговорюються провідні актуальні проблеми збереження та примноження російської духовної спадщини, а також виховання кримської молоді в дусі російського патріотизму та громадянської свідомості, і запевнив, що кримський «парламент» і надалі приділятиме особливу увагу спільній праці з РПЦ та іншими «традиційними» конфесіями у галузі «підтримки патріотичного та духовного виховання молоді, збереження історичної пам'яті та моральних цінностей».

Також повідомлялося, що у 2021 році єпископ Калінік отримав орден святителя Луки Кримського та ювілейну медаль «50 років автономії Японської православної церкви».

9 січня 2022 року під час богослужіння у храмі на честь ікони Божої Матері «Феодорівська» у Бахчисараї єпископ Калінік відправив службу за участі благочинного Бахчисарайського району протоієрея Петра Чайковського, під час якої за благословенням митрополита Лазаря в урочистій обстановці нагородив орденом святителя Луки Кримського та пам'ятною медаллю на честь 800-річчя від дня народження «святого» російського князя Олександра Невського генерального директора російського православного телеканалу «Спас» Бориса Корчевникова, який не-

Єпископ Калінік, духівник патріарха Кирила схиархімандрит Ілій (Ноздрін), благочинний Севастопольського округу УПЦ МП протоієрей Сергій Халюта у Свято-Климентівському чоловічому монастирі.

законно прибув до окупованого Криму в рамках «дружнього візиту» до монастиря святих Кузьми та Дем'яна, членом піклувальної ради якого він є.

Слід відзначити, що до пана Корчевникова, як і до «святих отців» Чернишова та Чайковського, мали б виникнути запитання в українського правосуддя. Колишній актор кіно та телеведучий, а нині один з провідних діячів російського агітпропу під проводом РПЦ ще 22 квітня 2014 року згідно з неопублікованим указом Володимира Путіна під № 269, за яким були нагороджені кількост російських пропагандистів за медійну підтримку російської окупації Криму, отримав орден «За заслуги перед Вітчизною» I ступеня за «високий професіоналізм і об'єктивність у висвітленні подій у республіці Крим», а у вересні того ж року був внесений українською владою до санкційного списку як через незаконне відвідування окупованого Криму, так і через антиукраїнські виступи на російському телебаченні.

У січні 2018 року Корчевников був зареєстрований як довірена особа Путіна на виборах президента РФ, що відбулися 18 березня, а 28 червня 2019 року був включений Путіним до складу Громадської палати РФ. У жовтні 2019 року Корчевников як «церковний представник» на запрошення скандального депутата Андрія Деркача несподівано прибув до Києва та відвідав фестиваль православного кіно «Покров», де пропагувалася дружба з Росією і на якому він отримав нагороду, а також побував у Києво-Печерській лаврі, реставрації двох храмів якої буцімто сприяв, та у деяких інших монастирях УПЦ МП. У СБУ лише стенули плечима – мовляв, даних про його дії на шкоду національній безпеці не маємо, а кримінальне провадження щодо нього було

закрито ще в квітні на підставі відсутності складу кримінального злочину, та й хтозна, чи забороняли йому взагалі колись в'їзд до України. За рік Корчевников знову прибув до Києва на запрошення Оксани Марченко – дружини іншого одіозного політика Віктора Медведчука, який нині перебуває під арештом за звинуваченням у державній зраді.

* * *

Наприкінці зими 2022 року РФ, яка до того з 2014 року тримала під своєю окупацією АР Крим і місто Севастополь, а також окремі регіони Донецької та Луганської областей, розпочала повномасштабну військову агресію проти нашої держави, назвавши її вустами свого лідера Путіна «спецоперацією з демілітаризації та денацифікації України». Нечікувано на цю жакливу подію відреагував 27 лютого єпископ Бахчисарайський Калінік, який до того благословляв російський окупаційний контингент на Кримському півострові на «захист вітчизни»: під час літургії у кафедральному соборі УПЦ МП на честь Олександра Невського у Сімферополі він підніс особливі прохання за мир в Україні, а після завершення богослужіння звернувся до вірян із проповіддю, назвавши військові дії РФ проти України «великою трагедією, коли братні народи вбивають один одного, коли проливається християнська кров, коли християнин здійснює зброю на християнина», і додав, що будь-якій війні немає виправдання, а також попросив парафіян «не мати жорстокості серця».

Однак рівно за три місяці єпископ Калінік став учасником заходів, які можна розцінити як остаточне оформлення російської духовної анексії Криму. 27 травня він був долучений до делегації Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП, що в режимі відеозв'язку взяла участь

у соборі цієї церкви, під час якого було запропоновано поправки до статуту про її управління з метою оформлення принаймні декларативної незалежності від РПЦ. Кримська делегація у повному складі проголосувала проти цього кроку та заявила, що єпархія залишається «під омофором Святейшого патріарха Московського і всієї Русі». Відтоді спостерігається надзвичайна медійна активність єпископа Калініка як запрошеного експерта на російських та підконтрольних окупантам кримських ЗМІ. Зокрема, протягом кількох днів з телеекранів він робив заяви, в яких запевняв, що Сімферопольська і Кримська єпархія УПЦ МП «завжди була під омофором святийшого патріарха [Московського]», демонстративно радів «звільненню» окупованого Криму від «української анексії», при цьому називаючи Україну «братньою», а її громадян – «єдиним народом» з росіянами, уявну «єдність» якого буцімто «намагаються зруйнувати ззовні ворожі сили».

7 червня 2022 року в РПЦ проголосили виведення трьох кримських єпархій зі складу УПЦ МП та заснування на їхній основі «Кримської митрополії» на чолі з митрополитом Лазарем. Демонструвати вірнопіддану реакцію до російських ЗМІ знову запросили єпископа Бахчисарайського Калініка, який назвав цю подію «історичною» і такою, що «розставила все на свої місця», а також від імені всіх православних мешканців окупованого РФ Кримського півострова подякував «предстоятелю нашої церкви» патріархові Московському Кирилу «за мудре рішення».

5 травня 2022 року єпископ Бахчисарайський Калінік став почесним гостем на відкритті відділення окупаційної поліції в Інкермані, участь у якому взяли також «начальник УМВС Росії по Севастополю» генерал-майор поліції Павло Гіщенко, «губернатор Севастополя» Михайло Развожаєв, колишній голова УМВС Севастополя, генерал-майор поліції у відставці Олександр Гончаров, «голова Інкермана» Родіон Демченко, «член громадської ради при УМВС» Наталя Терещенко, «голова профспілки співробітників ВВС» Олександр Конюшок та інші. Привітавши окупаційних «правоохоронців», єпископ Калінік вручив їм на честь «знаменної події» ікону Георгія Побідоносця.

17 травня 2022 року в Раді Федерації Федеральних Зборів РФ у рамках X Парламентських зустрічей відбувся круглий стіл на тему: «Взаємодія РПЦ та держави у галузі соціального захисту населення: світський і релігійний вимір», участь у якому взяв вікарій Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП єпископ

Відтоді спостерігається надзвичайна медійна активність єпископа Калініка як запрошеного експерта на російських та підконтрольних окупантам кримських ЗМІ. Зокрема, протягом кількох днів з телеекранів він робив заяви, в яких запевняв, що Сімферопольська і Кримська єпархія УПЦ МП «завжди була під омофором святийшого патріарха [Московського]», демонстративно радів «звільненню» окупованого Криму від «української анексії», при цьому називаючи Україну «братньою», а її громадян – «єдиним народом» з росіянами, уявну «єдність» якого буцімто «намагаються зруйнувати ззовні ворожі сили».

Бахчисарайський Калінік. Зокрема, він похвалився тією «допомогою», яку єпархія надає людям, змушеним виїжджати або силоміць вивезеним до окупованого Криму з південних регіонів материкової України, зруйнованих і окупованих російськими військами. Зокрема, на той час до Донецької (зокрема до Маріуполя), Херсонської та Запорізької областей єпархія відправила понад 150 тонн «гуманітарної допомоги», яку отримали понад 25 тисяч осіб, і спорядила черговий «гуманітарний конвой» майже на 20 тонн – зібраний на початку червня у Свято-Климентівському чоловічому монастирі й освячений єпископом Калініком. Серед проблем біженців у Криму архієрей відзначив відсутність можливості обміну гривні на рублі, складнощі з отриманням від окупантів «прописки», а також із працевлаштуванням та оформленням дітей до дитячих садків, де їх уже змалку навчатимуть любити «нову вітчизну». Вікарій Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП запропонував розглянути можливість грошової допомоги від держави-окупанта особам, які зголосяться прийняти в себе біженців, а також максимально спростити процедуру оформлення «документів» для біженців і зробити всі етапи їхнього отримання безкоштовними. До того ж єпископ Калінік запропонував створити у регіонах Херсонської та Запорізької областей, що перебувають під російською окупацією, «гуманітарні центри допомоги».

Чекаємо на нові факти служіння єпископа Бахчисарайського Калініка та решти кримських священнослужителів РПЦ їхньому «отечеству», обіцяємо фіксувати їх із подальшим інформуванням відповідних інстанцій та сподіваємося на належну реакцію.

РОЗГРАБУВАННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ В КРИМУ: ПРОТИДІЯ БЕЗКАРНОСТІ

НА ЧАСІ

На території Кримського півострова розташовано безліч археологічних пам'яток часів античності, Середньовіччя та Нового часу. Законодавством України визначено, що всі пам'ятки археології, зокрема й ті, що перебувають під водою, навівть рухомі предмети, є державною власністю.

Після окупації Російська Федерація не тільки привласнила землі й надра Криму, а й почала використовувати територію окупованого півострова як джерело археологічних артефактів, активно підтримуючи діяльність державних та приватних компаній, спрямовану на проведення пошукових робіт і розкопок історичних місцевостей.

Така нищівна діяльність призвела до втрати наукової цінності археологічних розкопок. Значна частина артефактів залишається недослідженою та неоціненою з погляду її значущості як культурної спадщини, оскільки археологічні розкопки виконують переважно особи, які не мають досвіду роботи з кримським матеріалом, не володіють знаннями про особливості ґрунтів та природні умови Кримського півострова.

При цьому є розумні підстави вважати, що археологічні знахідки, отримані в процесі розкопок, систематично переміщуються за межі окупованої території.

Розкопки на території Кримського півострова не контролюються Україною як державою-сувереном. Відсутність контролю за археологічною діяльністю на окупованій території створила умови, за яких окупаційна влада де-факто використовує таку активність як інструмент зі знищення тих пам'яток, які заважають розбудові на півострові масштабного військового плацдарму.

Російська Федерація з метою виправдання хаотичної та безрозсудної активності на українських археологічних пам'ятках (та в безпосередній близькості до них) намагається надати такій активності ознак археологічної діяльності. Для цього залучає до неї своїх громадян, які хоч і є співробітниками відомих російських бюджетних установ науки та культури, зокрема Державного Ермітажу, Інституту історії матеріальної культури РАН, Інституту сходознавства РАН, Інституту археології РАН,

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

проте здебільшого не мають відповідного фаху для належного здійснення археологічних досліджень у Криму.

Окупаційна влада не ховає факту вивезення археологічних артефактів з окупованого півострова. Наприклад, віцепрезидент РАН, директор Інституту археології РАН, доктор історичних наук, академік Н. Макаров прямо зазначає: «Матеріали розкопок у Криму стали найважливішою складовою двох найбільших археологічних зібрань Росії – Державного Ермітажу та Державного історичного музею».

ЯК УКРАЇНА РЕАГУЄ НА БЕЗЗАКОННЯ?

Органи державної влади України вживають певних заходів, що спрямовані на протидію незаконній діяльності окупаційної влади в Криму.

Так, слідчі підрозділи Національної поліції України під процесуальним керівництвом Прокуратури Автономної Республіки Крим та м. Севастополя здійснюють розслідування окремих фактів незаконного руйнування та пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їхніх частин, вчинених щодо пам'яток національного значення.

За рішенням Ради національної безпеки та оборони ухвалено вживання персональних обмежувальних заходів щодо осіб, чия діяльність становить загрозу національним інтересам України.

19 березня 2019 року на підставі Указу Президента України було введено в дію відповідне рішення РНБО України та застосовано санкції, зокрема щодо 23 (двадцяти трьох) фізичних осіб, які були залучені до проведення незаконних пошукових робіт на об'єктах археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини України в Криму, зокрема й окремих співробітників Державного Ермітажу, Інституту історії матеріальної культури РАН, Інституту сходознавства РАН, Інституту археології РАН.

Пізніше, 14 травня 2020 року, на підставі Указу Президента України було застосовано санкції, зокрема до юридичних осіб – закладів культури, науки Російської Федерації, а саме: до Державного Ермітажу, Інституту історії матеріальної культури РАН, Інституту сходознавства РАН, Інституту археології РАН, Всеросійської громадської організації «Російське географічне товариство».

Водночас Державний Ермітаж, Інститут історії матеріальної культури РАН, Російське географічне товариство, а також Московський державний педагогічний університет і так звана державна бюджетна установа Республіки Крим «Чорноморський центр підводних досліджень» та інші інституції науки і культури Російської Федерації продовжують свою неза-

конну діяльність на тимчасово окупованій території України.

Раніше у своїх матеріалах ми висвітлювали деякі факти протиправної діяльності російських закладів науки і культури, де-факто розграбування української культурної спадщини (античні міста Кітей, Німфей, Акра, Мірмекій тощо).

КВАЛІФІКАЦІЯ ЗА МІЖНАРОДНИМ ТА НАЦІОНАЛЬНИМ ПРАВОМ

Попри те, що уряд Російської Федерації не визнає наявності міжнародного збройного конфлікту з Україною, зокрема й окупації Кримського півострова, це не означає, що така політика РФ звільняє її від виконання своїх обов'язків як держави-окупанта, а відтак від відповідальності за міжнародним правом.

Норми міжнародного гуманітарного права (далі – МГП) покладають на державу-окупанта щонайменше такі обов'язки у сфері захисту культурної спадщини:

Негативні зобов'язання:

1. Утримуватися від використання цінностей та прилеглих до них ділянок у цілях, які можуть призвести до їхнього знищення або пошкодження.

2. Утримуватися від ворожих дій, спрямованих проти таких цінностей, та від використання культурних цінностей задля досягнення військової мети, якщо тільки цього не вимагають обставини імперативної військової необхідності.

3. Утримуватися від будь-яких репресивних заходів, спрямованих проти культурних цінностей.

4. Утримуватися від ревізії рухомих культурних цінностей на території іншої держави, від застосування репресалій проти культурних цінностей.

Позитивні зобов'язання:

1. Діяти в такий спосіб, щоб захистити культурну спадщину.

2. Забороняти, запобігати або зупиняти будь-яке посягання на культурні цінності.

3. Вживати необхідних заходів для охорони та збереження культурних цінностей, пошкоджених під час воєнних дій, якщо така необхідність виникла, а національні компетентні органи окупованої території не спроможні вжити таких заходів.

4. Запобігати вивезенню культурних цінностей з окупованої території.

Особи, винні в посяганні на об'єкти культурної спадщини, несуть індивідуальну кримінальну відповідальність. Кваліфікація таких діянь за Кримінальним кодексом України залежить від суб'єкта злочину, характеру діяння, серйоз-

Розкопки на території Кримського півострова не контролюються Україною як державою-сувереном. Відсутність контролю за археологічною діяльністю на окупованій території створила умови, за яких окупаційна влада де-факто використовує таку активність як інструмент зі знищення тих пам'яток, які заважають розбудові на півострові масштабного військового плацдарму.

ності й масштабів його наслідків та взаємозв'язку зі збройним конфліктом.

Загалом такі діяння можуть кваліфікуватися як загальнокримінальні злочини проти громадського порядку й моральності (стаття 298 «Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини») або як воєнні злочини (стаття 438 «Порушення законів і звичаїв війни»).

Враховуючи пріоритетність вказаного напрямку, Прокуратурою Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в січні 2021 року створено міжвідомчу робочу групу у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти культурних цінностей, а також спричинення збитків, псування, руйнування, втрати культурних надбань держави на тимчасово окупованій території півострова Крим.

До складу увійшли фахівці, експерти та науковці Міністерства культури та інформаційної політики України, Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, Інституту археології НАН України, Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, представники громадських організацій «Євромайдан-Крим», «Регіонального центру з прав людини» та «Кримського інституту стратегічних досліджень».

За період роботи такої групи від правозахисних організацій ГО «Регіональний центр прав людини» та ГО «Євромайдан-Крим» надійшло 15 заяв про вчинення кримінальних правопорушень проти культурних цінностей. Прокуратурою автономії внесено відомості в Єдиний реєстр досудових розслідувань та розпочато 15 кримінальних проваджень за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 298 КК України.

За інформацією Прокуратури Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, що була оприлюднена наприкінці 2021 року під час міжнародного круглого столу «Крим під владою геро-стратів», який було організовано громадськими організаціями, що входять до експертної мережі Кримської платформи, зокрема ГО «Регіональний центр прав людини», Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український дім», а також Крайовою радою українців Криму, органами правопорядку АР Крим та м. Севастополя здійснюється розслідування у 23 кримінальних провадженнях за понад 85 фактами умисного знищення, руйнування і псування пам'яток історії та культури, незаконного проведення пошукових, археологічних робіт, вивезення культурних цінностей з тимчасово окупованої території АР Крим та міста Севастополя за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 438, ч.ч. 1, 3 ст. 298, ч. 1 ст. 332-1, ст. 341, ст. 356, ч. 2 ст. 201 КК України.

Здійснення досудового розслідування розподілено за 3 категоріями:

– за фактами умисного знищення нерухомих об'єктів культурної спадщини;

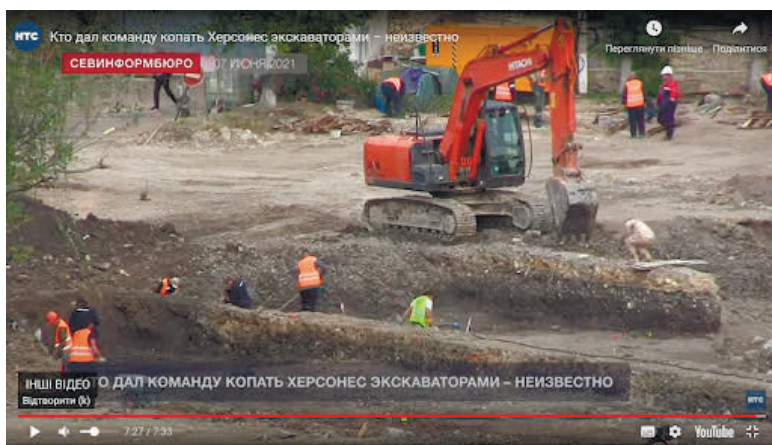
– за фактами умисного знищення, руйнування чи псування пам'яток історії або культури, незаконного проведення пошукових, археологічних робіт, вивезення культурних цінностей з тимчасово окупованої території АР Крим та міста Севастополя;

– за фактами вивезення з тимчасово окупованої території півострова Крим культурних цінностей.

Наразі очікується повідомлення про підозри особам у межах зазначених кримінальних проваджень.

Важливим є те, що 20 травня 2021 року Верховна Рада України ухвалила Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права, яким Кримінальний кодекс було доповнено діями, які становлять воєнні злочини. Серед іншого, до Кодексу було включено Статтю 4385 («Воєнні злочини проти культурних цінностей, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права»), яка передбачає відповідальність за такі дії:

«1. Умисне вчинення у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом чи збройним конфліктом неміжнародного характеру на порушення норм міжнародного гуманітарного права щодо культурної цінності, що перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, нападу, захоплення або акту вандалізму

Фрагмент відео – незаконні земляні роботи із залученням важкої техніки в охоронній зоні археологічної пам'ятки Херсонес Таврійський.

– караються позбавленням волі на строк від семи до тринадцяти років.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, які мають масштабний характер або були вчинені щодо культурної цінності, що перебуває під посиленням захистом, унікальної культурної цінності чи об'єкта всесвітньої спадщини, – караються позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.

3. Умисне використання у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом чи збройним конфліктом неміжнародного характеру на порушення норм міжнародного гуманітарного права щодо культурної цінності, що перебуває під посиленням захистом, чи прилеглих до неї місць для підтримки бойових дій – карається позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

4. Дія, передбачена частиною третьою цієї статті, яка має масштабний характер, – карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років».

Наразі зазначений Закон України, який створює додаткові можливості державі для притягнення до відповідальності осіб, причетних до злочинів проти культурної спадщини на окупованих територіях, перебуває на підписі у Президента України.

Індивідуальна кримінальна відповідальність також може наставати й на міжнародному рівні.

У Римському статуті серед воєнних злочинів можна віднайти низку складів злочинів, які можуть безпосередньо стосуватися об'єктів культурної спадщини, а саме:

– грубі порушення Женевських конвенцій, зокрема незаконне, безладне й масштабне знищення та привласнення майна (ст. 8 (2) (a)(iv));

– атаки та бомбардування будівель, які не захищені та не є військовими об'єктами (ст. 8 (2)(b) (v));

– навмисне спрямування атак на релігійні, освітні, мистецькі, наукові будівлі, історичні пам'ятки, які не є військовими об'єктами (ст. 8 (2)(b)(ix));

– руйнування або захоплення майна ворога, якщо це не є імпе-

ративною військовою необхідністю (ст. 8 (2)(b)(xiii));

– розграбування міста або населеного пункту (ст. 8 (2)(b)(xvi)).

Посягання на культурні цінності також може розглядатись як злочин проти людяності, а саме: як переслідування певної групи або об'єднання за культурною, релігійною ознакою у зв'язку із будь-яким злочином, що перебуває під юрисдикцією МКС (ст. 7 (1)(h) Римського статуту).

У серпні 2021 року офіс Генерального прокурора України спільно з Регіональним центром прав людини, ГО «Євромайдан-Крим», Українською Гельсінською спілкою з прав людини підготували та направили подання до Міжнародного кримінального суду щодо злочинів проти культурної спадщини України в Криму.

Втім, попри тісну співпрацю окремих органів державної влади (органів прокуратури України) та інституцій громадянського суспільства в сфері захисту культурної спадщини України в Криму від руйнівної державної політики Російської Федерації, наявні результати спільної діяльності не можна вважати достатніми для належного захисту спадщини.

Небезпека кволої позиції з протидії російській агресії в культурній сфері, на нашу думку, не повною мірою усвідомлена як національними, так і міжнародними інституціями.

Проте видається, що причиною такої поведінки є відсутність усвідомлення небезпеки надмірно активної, зухвалої діяльності держави-агресора в гуманітарній сфері на окупованому півострові, яку варто кваліфікувати як спосіб ведення війни, що розпочата Російською Федерацією проти України в 2014 році та триває.

Об'єкти матеріальної культурної спадщини України є відображенням і вираженням цінностей, вірувань, знань і традицій українського народу, який сформувався на території сучасної держави, зокрема й у Криму.

Численні факти пошкодження і знищення об'єктів культурної спадщини України в Криму завдають непоправної шкоди національним інтересам України.

Залучення окупантом до незаконної діяльності в Криму провідних закладів науки, освіти та культури Російської Федерації, зокрема Державного Ермітажу та інституцій Російської академії наук, збільшує рівень загрози безкарного знищення пам'яток культурної спадщини у зв'язку з наявністю ділових, наукових та культурних зв'язків зазначених закладів та їхніх співробітників з науковими, культурними, політичними колами іноземних країн.

Прогресивний демократичний розвиток України неможливий без забезпечення збереження культурної спадщини українського народу як одного з життєво важливих інтересів народу та держави, а тому організація незаконної археологічної діяльності в Криму, участь іноземних фізичних та юридичних осіб у незаконних археологічних розкопках є й явищем, й водночас чинником, який ускладнює або унеможливує реалізацію національних інтересів, визначених, зокрема, в статті 3 Закону, та збереження національних цінностей України, що, безумовно, є істотною шкодою державним інтересам.

Саме тому факти пошкодження та/або знищення об'єктів матеріальної культурної спадщини України в Криму підлягають належному розслідуванню з боку правоохоронних органів України, що певною мірою вже здійснюється нашою державою.

Належне розслідування не є безумовною запорукою припинення подальшого знищення Російською Федерацією культурної спадщини України в Криму, хоча і складає елементи політики протидії збройній агресії РФ.

Моніторинг, виявлення та належна фіксація інформації про можливі факти порушення/знищення матеріальних об'єктів, розслідування таких фактів, встановлення винних осіб та притягнення їх до кримінальної відповідальності, оприлюднення інформації про активну поведінку Української держави в питанні захисту своєї культурної спадщини є важливими компонентами забезпечення протидії знищенню РФ культурної спадщини, оскільки виконує не лише охоронну функцію, а й виховну, відіграючи превентивну роль у соціальних механізмах.

Крім того, саме зазначена вище діяльність органів державної влади України є базовою для використання Україною міжнародних інструментів та механізмів захисту своїх інтересів у сфері культурної спадщини, зокрема судових, санкційних, можливість використання яких державою прямо визначається характером та якістю інформації, що формується в межах національних механізмів захисту культурної

Прогресивний демократичний розвиток України неможливий без забезпечення збереження культурної спадщини українського народу як одного з життєво важливих інтересів народу та держави, а тому організація незаконної археологічної діяльності в Криму, участь іноземних фізичних та юридичних осіб у незаконних археологічних розкопках є й явищем, й водночас чинником, який ускладнює або унеможливує реалізацію національних інтересів, визначених, зокрема, в статті 3 Закону, та збереження національних цінностей України, що, безумовно, є істотною шкодою державним інтересам.

спадщини під час діяльності спеціально уповноважених органів державної влади – центрального органу державної виконавчої влади у сфері захисту культурної спадщини (наразі це Міністерство культури та інформаційної політики), правоохоронних органів (органів системи національної поліції, Служби безпеки України, прокуратури, РНБОУ тощо).

Безумовно, інформація, що досліджена правоохоронним органом під час кримінального розслідування, відповідає більш високим стандартам доказування, і відповідно є більш потужним інструментом у руках українських дипломатів. Водночас належна якість такої інформації неможлива без процесуально оформленої оцінки фактів фахівцями в галузі культури та науки.

Вкрай важливою для ефективного захисту об'єктів матеріальної культурної спадщини України в Криму є системна послідовна цілеспрямована діяльність усіх зазначених вище органів державної влади України з повноцінним використанням політико-правових інструментів міжнародної дипломатії, зокрема і в межах Кримської платформи, що заявлена урядом України як міжнародний консультативно-координаційний формат, спрямований на підвищення ефективності міжнародного реагування на окупацію Криму, що триває, відповіді щораз більшим безпековим загрозам, посилення міжнародного тиску на Кремль, запобігання подальшим порушенням прав людини та захисту жертв окупаційного режиму, а також досягнення головної мети – деокупації Криму та повернення його Україні.

Група експертів з моніторингу Регіонального центру прав людини, робоча група експертної мережі «Кримська платформа – гуманітарна політика»

ДОВГОСТРОКОВІ ПЛАНИ КРЕМЛЯ СТОСОВНО КРИМУ

ЯК ЦЕ БУЛО...

Продовження

У цьому контексті Крим був дуже важливою ланкою у справі виникнення загального ланцюга світових революцій, які мали прокотитися країнами Сходу. З самого початку власного володарювання на півострові більшовицька партія почала втілювати тут свій курс на світову революцію. Обидва рази, коли більшовики створювали в Криму власні республіки (1918 р. і 1919 р.), поки остаточно не захопили владу, вони, з власної точки зору, встигли зробити доволі мало з тих великих планів, які плекали. Але загальну тенденцію побачити ми все ж таки можемо.

Тетяна БИКОВА,
к.і.н., науковий співробітник Інституту історії України НАН України

Починаючи з першої половини 1918 р., прибічники більшовицької партії невпинно влаштували заходи, спрямовані на «торжество світової революції». Адже завдяки «демократичному централізму», що складав стрижень, на якому будувалося все життя членів РКП(б), будь-яка партійна резолюція була обов'язковою для виконання всіма ланками, що стояли нижче, яку б точку зору не підтримували останні. Тому цілком зрозуміло, що загальний партійний курс на світову революцію мав повну та незаперечну підтримку з боку кримського обласного комітету. Це призвело до того, що в промовах та резолюціях партійних працівників, які були спрямовані до мешканців півострова, Крим розглядався як міст до

Мусульмани-комуністи

мусульманського світу, що оголошувався майбутнім союзником у боротьбі проти західного імперіалізму та як одна з «опорних позицій» світової революції¹.

Так, на з'їзді рад Таврійської губернії (7 березня 1918 р.) уже в перший день його роботи депутати ухвалили резолюцію, в якій зазначалося, що з'їзд закликає всіх до зброї, щоб більшовицький режим переміг у всьому світі, де неодмінно мала панувати «революційно-пролетарська війна проти все-світнього капіталізму та імперіалізму»². У 1919 р., під час існування Кримської республіки, питання світової революції також знайшло своє яскраве відображення. Так, 9 травня за підписом заступника голови уряду Д. Ульянова до московської ради народних комісарів на ім'я В. Леніна було надіслано телеграму, де, між іншим, зазначалося, що, проголошуючи про створення Кримської республіки, нова влада одночасно звертається до всіх вже наявних

у світі радянських республік з пропозицією «боротися в тісному союзі до повного торжества світової комуністичної революції»³.

І це був не поодинокий випадок. Того ж самого курсу дотримувалася і Кримська обласна конференція мусульманських комуністичних організацій, яка відкрилася 11 червня 1919 р. Під час її проведення один із провідних кримськотатарських працівників С. Меметов зазначив, що їхньою кінцевою метою є «пропаганда серед народів Сходу ідей комунізму і соціалізму, об'єднання з європейським пролетаріатом, спільна боротьба проти капіталу. Ми високо піднімаємо червоний прапор соціальної революції на Сході і тим самим зробимо величезну послугу всесвітній соціальній революції»⁴.

Таким чином, ми бачимо, що під час існування першої та другої радянських республік у Криму основні положення більшовицької партії щодо світової революції ретельно виконувалися як місцевими кримськими більшовиками, так і тими, хто був надісланий з центру. Та це й зовсім не дивно, адже, як ми пам'ятаємо, саме таким був офіційний курс побудованої на «демократичному централізмі» РКП(б) – державної партії, що захопила верховну владу в країні.

Слід сказати ще про один момент. У ті рідкі хвилини, коли Москва давала столицям союзних республік можливість висловити свою думку щодо подій, що відбувалися навкруги, висловлювання членів партій «братерських народів» дуже рідко відрізнялися від офіційних положень державної партії. Адже завдяки вже багато разів згадуваному нами «демократичному централізму» всі члени більшовицької партії в глобальних питаннях, як правило, або думали однаково, або мали прийняти точку зору вищого керівництва. Через це й висловлювання у керівників союзних республік, що були членами єдиної партії, як під копірку схожі з московськими. Тому

зовсім не дивно, що керівники УСРР у питанні світової революції «не відставали» від теоретиків з ЦК РКП(б). Наведемо лише один приклад. Під час V Всеукраїнської конференції КП(б)У, що відбулася в листопаді 1920 р., голова ВУЦВК УСРР Г. Петровський сказав: «...остаточно визволити та захистити Крим від наших цивілізованих варварів та прокласти цим собі ще більші та більші шляхи для комунізму на узбережжі малої та великої Азії»⁵.

Далі буде...

Тому цілком зрозуміло, що загальний партійний курс на світову революцію мав повну та незаперечну підтримку з боку кримського обласного комітету. Це призвело до того, що в промовах та резолюціях партійних працівників, які були спрямовані до мешканців півострова, Крим розглядався як міст до мусульманського світу, що оголошувався майбутнім союзником у боротьбі проти західного імперіалізму та як одна з «опорних позицій» світової революції.

Тому цілком зрозуміло, що керівники УСРР у питанні світової революції «не відставали» від теоретиків з ЦК РКП(б). Наведемо лише один приклад. Під час V Всеукраїнської конференції КП(б)У, що відбулася в листопаді 1920 р., голова ВУЦВК УСРР Г. Петровський сказав: «...остаточно визволити та захистити Крим від наших цивілізованих варварів та прокласти цим собі ще більші та більші шляхи для комунізму на узбережжі малої та великої Азії»⁵.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

«РУССКІЙ МІР» – ДАР БОЖИЙ»: РЕЛІГІЯ НА СЛУЖБІ ОКУПАЦІЙНОГО РЕЖИМУ В КРИМУ

Майже три десятиліття тому, в листопаді 1992 року, з ініціативи Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП уперше на пострадянському просторі представники «історичних» церков та релігій Кримського півострова об'єдналися у міжконфесійну раду Криму «Мир – Дар Божий» (МДБ). Її засновниками стали представники «традиційних» для Криму конфесій – тобто тих, діяльність яких у Криму на момент створення МДБ перевищувала сто і більше років. Своїм завданням члени МДБ вбачали відродження духовності суспільства, можливої лише на основі «традиційних» релігійних цінностей, з урахуванням релігійних і національних особливостей народів Криму та на засадах відкриття для співпраці зі всіма організаціями заради досягнення миру та злагоди. Проте на практиці з'ясувалося, що рівні всі, але є рівніші. Незважаючи на позицію «за все добре проти всього поганого», МДБ протягом періоду російської окупації Криму виконує роль «департаменту совісті», який обслуговує інтереси влади держави-окупанта та її регіональних маріонеток.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-художня і публіцистична газета
Свідчення про державну
реєстрацію КВ № 23715-13555Р
від 06.02.2019 р.
Засновники
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
Громадська організація «Кримський
центр ділового та культурного
співробітництва
«Український дім»

Видавець
ТОВ «Видавничий дім
«Українська культура»
Юридична адреса
Видавця:
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1
Головний редактор
Андрій ШЕКУН
Дизайн та верстка
В'ячеслав ЮРЧЕНКО

Надруковано:
ФОП Хісамдінов А. Ю.

Редакція не завжди поділяє
думки авторів публікацій,
відповідальність за достовірність
фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються
і не повертаються.
Редакція залишає за собою
право скорочувати публікації
і виправляти мову.
Зміст газети поширюється
на умовах ліцензії CC BY 3.0,
якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2022 р.:
на 6 місяців – 224,64 грн;
на рік – 449,28 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонементу.

Передплатний індекс

90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірна

